

Osvobození Moskvy od Poláků. 1612

web.archive.org/web/20161006021253/http://encyclopedia.mil.ru/encyclopedia/history/more.htm

< [Úvod](#) < [Encyklopedie](#) < [Historie válek](#) < [Více podrobností](#)

E. Lissner. Vyhoštění polských intervencionistů z moskevského Kremlu

Čas potíží odkazuje na těžké časy konce 16. a počátku 17. století, kdy se ruské království ocitlo v hluboké společenské krizi. Došlo k procesu formování nevolnického systému, který vyvolal široký protest mezi rolnickými masami a městskými nižšími vrstvami. Původ nesnází je třeba hledat ve válkách, v tyranii a represích cara Ivana IV. a v bojarských občanských sporech, které podkopávaly ekonomiku a morální sílu lidu. Dědicové Grozného nedokázali odolat destrukci silné státní moci a náporu vnějších nepřátel, kteří očekávali snadnou kořist.

V důsledku polské a švédské intervence se mladý centralizovaný ruský stát dostal na pokraj národní katastrofy. Padly hlavní hraniční pevnosti – opevněná města Smolensk a Novgorod. Starobylé hlavní město Moskva bylo dva roky v rukou cizinců. Země, která byla zrazena vládoucí bojarskou elitou, byla vystavena hroznému devastaci.

Zdálo se, že Rusko „velkou zkázu“ nepřezijí. Ale obsazení Moskvy Poláky vyvolalo silnou vlasteneckou vlnu, která se zvedla v Nižním Novgorodu a postavila prince Dmitrije Požarského a obyčejného občana Kuzmu Minina do čela lidových (zemských) milicí. Po prokázání pozoruhodných organizačních a vojenských talentů dosáhli osvobození hlavního města vlasti od cizinců.

Princ Dmitrij Michajlovič Pozharsky Kuzma Minich Minin (Ankudinov)

Moskvu zajali Poláci kvůli zradě Boyar Duma („sedmičíslní bojari“, „sedmi bojarů“) v čele s princem Fjodorem Mstislavským. Bojaři, kteří se báli vlastního lidu a hledali u nich ochranu, prohlásili za krále

mladého syna polského krále Zikmunda III., knížete Vladislava: „Je lepší sloužit panovníkovi, než se nechat bít svými otroky.“

V noci 21. září (1. listopadu 1610) vpustilo „sedm Bojarů“ osmitisícovou polskou armádu hejtmana Žholkiewského do Moskvy. Poláci svými kamennými zdi obsadili Kreml a Kitay-Gorod. Před tím poslali bojaři z hlavního města do boje se Švédy téměř celou moskevskou posádku a hlavní město se ocitlo bez obránců.

Hejtman Stanislav Zholkiewski

První zemstvo milice ryazanského guvernéra Prokopije Ljapunova , vytvořené za účelem osvobození Moskvy od cizinců, svůj úkol nesplnilo. K hlavnímu městu se přiblížilo se zpožděním, když protipolské povstání Moskvanů (jedním z jeho vůdců byl princ Dmitrij Požarskij) v březnu 1611 selhalo a většina města byla vypálena. Milice zablokovala město, ale neshody mezi kozáky a sloužící šlechtou vedly k smrti Ljapunova. Domobrana odešla domů, u Moskvy zůstali jen kozáci v čele s atamanem Ivanem Zarutským a knížetem Dmitrijem Trubetskoyem.

V takových podmínkách převzal prapor osvobozeneckého boje Nižnij Novgorod. V reakci na dopisy patriarchy Hermogena, který byl Poláky uvězněn, se staršina Nižního Novgorodského zemstva Kuzma Minin z řad „mladých obchodníků“ (drobných obchodníků) v říjnu 1611 obrátil na měšťany s výzvou, aby vytvořili nové lidové milice k boji proti cizím útočníkům.

B. Zvorykin. Jeho Svatost patriarchy Hermogenes v žaláři Chudovského kláštera

P.P. Chistyakov. Patriarcha Hermogenes odmítá Poláky podepsat dopis

Vlastenecká výzva získala nejvřelejší odezvu od obyvatel Nižního Novgorodu. Na Mininovu radu dali měšťané „třetinu svých peněz“, tedy třetinu svého majetku, na vytvoření a údržbu zemské armády.

*M.I. Peskov. Mininova výzva k lidu Nižnij Novgorod v roce 1611.
1861*

Sám náčelník daroval pro potřeby milice nejen „celou svou pokladnici“, ale také zlaté a stříbrné rámy z ikon a šperky své ženy. Protože ale nebylo dost dobrovolných příspěvků, byla vyhlášena nucená daň od všech obyvatel Nižního Novgorodu: každý z nich musel do pokladny milice přispívat pětinou svých příjmů z rybářských a obchodních aktivit.

PEKLO. Kivšenko. Odvolání od Kuzmy Minina obyvatelům Nižního Novgorodu. 1611

Obyvatelé Nižního Novgorodu dali Kuzmovi Mininovi titul „vyvolená osoba celou zemí“. „Rada celé Země“ vytvořená ve městě se v podstatě stala prozatímní vládou. Na radu Minina byl na místo hlavního (prvního) velitele milice pozván „umělý“ princ Dmitrij Michajlovič Pozharsky, který byl po zranění ošetřen v nedaleké vesnici Mugreevo v okrese Suzdal. Byla mu vyslána čestná ambasáda.

Pozharsky přijal pozvání, aby vedl armádu zemstva, to znamená, že organizoval nábor vojenských mužů, cvičil válečníky a velel jim v kampaních a bitvách. Kuzma Minin začal spravovat pokladnici domobrany. Takže tito dva lidé, zvolení lidmi a investovaní svou důvěrou, se stali hlavami milicí Nižnij Novgorod.

S. Malinovského. Nižnij Novgorod feat. 1611 1996

Do milice byli přijati různí lidé, připravení bojovat za spravedlivou věc „očistění“ Moskvy od Poláků: lukostřelci a sloužící šlechtici, kozáci, měšťané a rolníci. Kuzma Minin pozval do zemské armády velký oddíl sloužících smolenských šlechticů, kteří po pádu Smolenska odešli se svými rodinami do okresu Arzamas a v praxi prokázali věrnou službu vlasti.

Začátkem března vyrazila milice Nižnij Novgorod na tažení. Uspěchal ho jak čas, tak přicházející jaro, které ohrožovalo cestu bahnem.

Princ Požarskij v čele milice. Chromolitografie podle obrazu T. Krylova. 1910

Předtím princ Pozharsky obsadil město Jaroslavl a poslal tam jízdní oddíl pod velením svého bratrance prince Dmitrije Lopaty-Pozharského. Po cestě obsadily samostatné oddíly města Kostroma, Suzdal a řadu dalších.

V Jaroslavli se domobrana zdržela celé čtyři měsíce: byla doplněna lidmi, kteří prošli vojenským výcvikem, byly získány zbraně a pokladnice. Byla navázána spojení s ruským severem (Pomořany), městy Volha a Sibiří. Lokálně byla vytvořena nová správa. V Jaroslavli se konečně zformovala „vláda Zemstva“. Ve městě vznikl Peněžní soud, fungovaly zakázky, včetně Posolského.

Během „Jaroslavského zasedání“ zdvojnásobila milice druhé zemstvo své síly. Kníže Dmitrij Pozharsky a Kuzma Minin přivedli na hradby Moskvy přes 10 tisíc sloužících místních lidí (šlechtici), až 3 tisíce kozáků, nejméně tisíc lučištníků a velké množství „dacha lidí“ (rolníků odpovědných za vojenskou službu). Neexistují žádné informace o počtu dělostřelectva. To nepočítá ty oddíly, které byly

poslány z Jaroslavlí po celé zemi, především k ochraně severních zemí před Švédy, kteří zajali Novgorod.

Mnich Dionysius žehná princí Požarskému a občanovi Mininovi za osvobození Moskvy. Vysoká úleva. Východní roh severní zdi katedrály Krista Spasitele

Obyvatelé Nižního Novgorodu si vytvořili složitý vztah s vůdci zbytků prvních zemských milic („moskevských táborů“) - princem Dmitrijem Trubetskoyem a atamanem Ivanem Zarutským . Prohlásili vedoucí roli v nadcházejícím boji o Moskvu. Ataman Zarutsky zašel dokonce tak daleko, že zorganizoval pokus o atentát na Požarského v Jaroslavlí. Po svém neúspěchu, když se přiblížili obyvatelé Nižního Novgorodu, uprchl s částí svých kozáků z blízkosti Moskvy.

Milice Nižnij Novgorod vyrazila z Jaroslavlí 27. července (6. srpna 1612) po obdržení zprávy, že polský král vyslal na záchranu moskevské posádky dvanáctitisícovou armádu vedenou litevským hejtmanem Janem-Karolem Chodkiewiczem. Bylo nutné předběhnout ho, a tak kníže Požarskij vyslal do Moskvy silný

jezdecký oddíl knížete Vasilije Turenina a nařídil mu obsadit Čertolského (dnes Kropotkinského) bránu. Hlavní síly Nižního Novgorodu zaujaly pozice u Arbatské brány.

Když se Požarskij a Minin 20. srpna (30. srpna) přiblížili k Moskvě, odmítli se stát jediným táborem s „kozáckými tábory“ prince Dmitrije Trubetskoye, který stál poblíž Krymského mostu a kde bylo mnoho opuštěných zemljanů a chatrčí. Po průchodu městskými požáry zaujala milice Nižnij Novgorod pozici mezi branami Arbat a Chertolsky. Boky byly kryty jízdními oddíly. Bylo postaveno několik pevností s vodními příkopy.

Chodkiewiczova armáda (většinu z ní tvořili kozáci, kteří byli ve službách polského krále) se ráno 21. srpna (31) blížila k Moskvě. Nepřítel měl přes 15 tisíc lidí, včetně pluků Strus a Budila, zakořeněných za silnými zdmi Kremle a Kitai-Gorodu. Síly stran podle výzkumníků nebyly rovné. Podle výpočtů historika G. Bibikova nemohla milice Požarského a Minina, která dorazila do hlavního města, mít více než 6-7 tisíc bojovníků. Zbytek jeho sil byl po cestě rozptýlen. Trubetskoy měl přibližně 2,5 tisíce kozáků.

Za úsvitu 22. srpna (1. září) zahájil hejtman Chodkevič průlom do Kremle, aby tam dodal obrovský konvoj zásob pro obleženou posádku. Bitva začala jezdeckou bitvou na Děvičijském poli (poblíž Novoděvičího kláštera). Tato bitva trvala sedm hodin a teprve poté královský lid začal nepřítele zatlačovat. Poté začala bitva mezi ruinami vyhořelého města. Bitva toho dne skončila odvážným útokem kozáckých oddílů atamanů Afanasy Kolomna, Druzhina Romanov, Filat Mozhanov a Makar Kozlov, po kterém hejtman nařídil ústup.

Bitva pokračovala o den později, 24. srpna (3. září). Nyní Chodkevič udeřil přes Zamoskvorechye. Boje opět zaujaly nejtvrdohlavější a nejtvrdší charakter. Po zatlačení domobrany Poláci přivedli do města obrovský konvoj. To už bylo velmi blízko Kremle. Během bitvy odešli

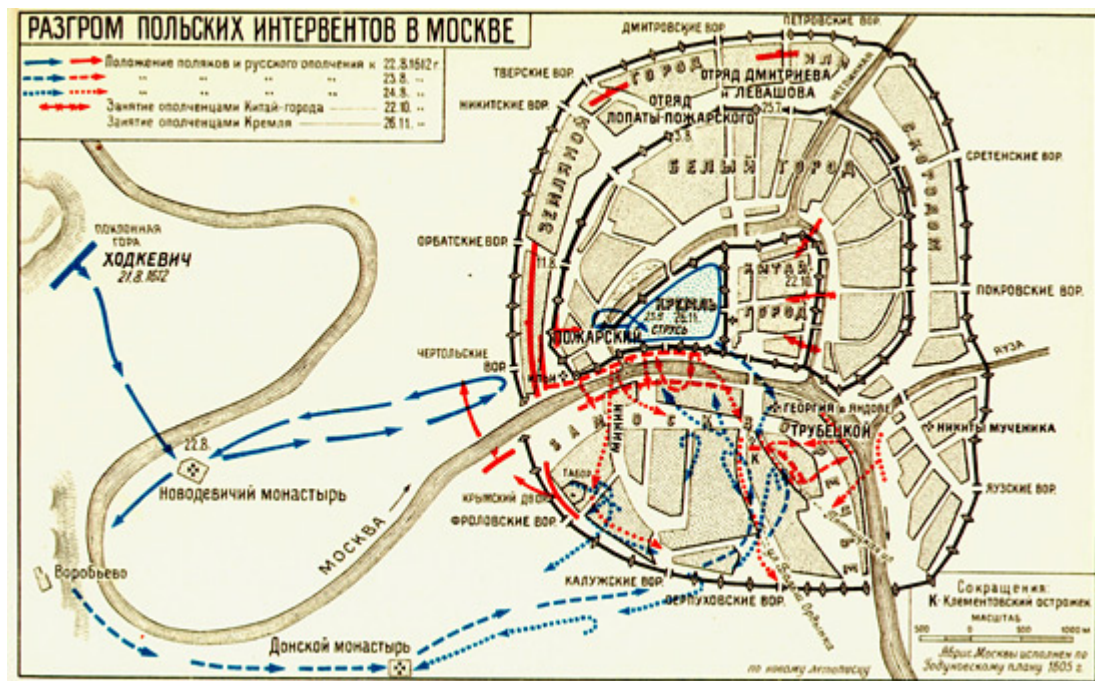
kozáci prince Trubetskoy do svých „táborů“. Na bojiště je mohlo vrátit pouze přesvědčování sklepníka Trinity-Sergius Lavra Abrahama Palitsyna a Kuzmy Minina .

Již večer Minin, který vzal tři stovky záložních jezdců a oddíl kapitána přeběhlíka Chmelevského, překročil řeku Moskvu a rozhodně zaútočil na nepřátelskou bariéru na krymském nádvoří. Poláci uprchli, což se v hejtmanově armádě stalo běžným jevem. Domobrana zahájila všeobecný protiútok, ale princ Požarskij prozíravě nařídil pronásledování těch, kteří utekli, aby se zastavili.

Prapor prince Požarského. 1612

Hejtman Chodkevič odešel do Vrabčích hor, stál tam celou noc a brzy ráno 25. srpna (4. září) s „velkou hanbou“ uprchl z Moskvy na Západ. Hlavní trofejí vítězů se stal obrovský konvoj s proviantem pro „kremelské vězně“ (kteří neúspěšně vyrazili na výpad). Nyní byly dny polské posádky obležené v Kremlu a Kitaj-Gorodu sečteny.

Porážka polských intervencionistů v Moskvě

Na konci září 1612 se armáda Nižního Novgorodu spojila se zbytky první milice zemstvo do jediné armády. Sjednotila se i státní moc. Mezitím začali obležení hladovět. Poláci ale ze strachu před odpovědností za spáchaná zvěrstva a v očekávání nového pokusu jejich krále pomoci jim zarputile nechtěli kapitulovat.

Jednání o kapitulaci začala 22. října (1. listopadu). Toho dne kozáci, kteří nepřáli nepříteli žádné ústupky, vtrhli do Kitaj-Gorodu, odkud obklíčení uprchli do Kremlu. 26. října (5. listopadu) kremelská posádka souhlasila, že složí zbraně a vydá se na milost a nemilost vítězům. Dohoda byla podepsána a zpečetěna polibkem kříže. Stálo v něm, že životy královských lidí budou ušetřeny za podmínky, že odevzdají uloupené státní cennosti, které mají, do pokladny.

Následujícího dne, 27. října (6. listopadu), začala kapitulace královské posádky. Pluk Strus, který šel do tábora prince Trubetskoye, byl téměř úplně vyhuben kozáky, mezi nimiž bylo mnoho uprchlých rolníků a otroků z míst, která Poláci během Času nesnází podrobili hroznému devastaci. Budilův pluk kapitulaci obecně přežil, protože princ Požarskij nedovolil krveprolití. Váleční zajatci byli posláni do měst, kde byli drženi, dokud nebyli vyměněni za ruské lidi, kteří byli v polském zajetí.

Téhož dne, 27. října (6. listopadu) 1612, lidové milice slavnostně, za vyzvánění zvonů, vstoupily do Kremlu zničeného a znesvěceného nájezdníky.

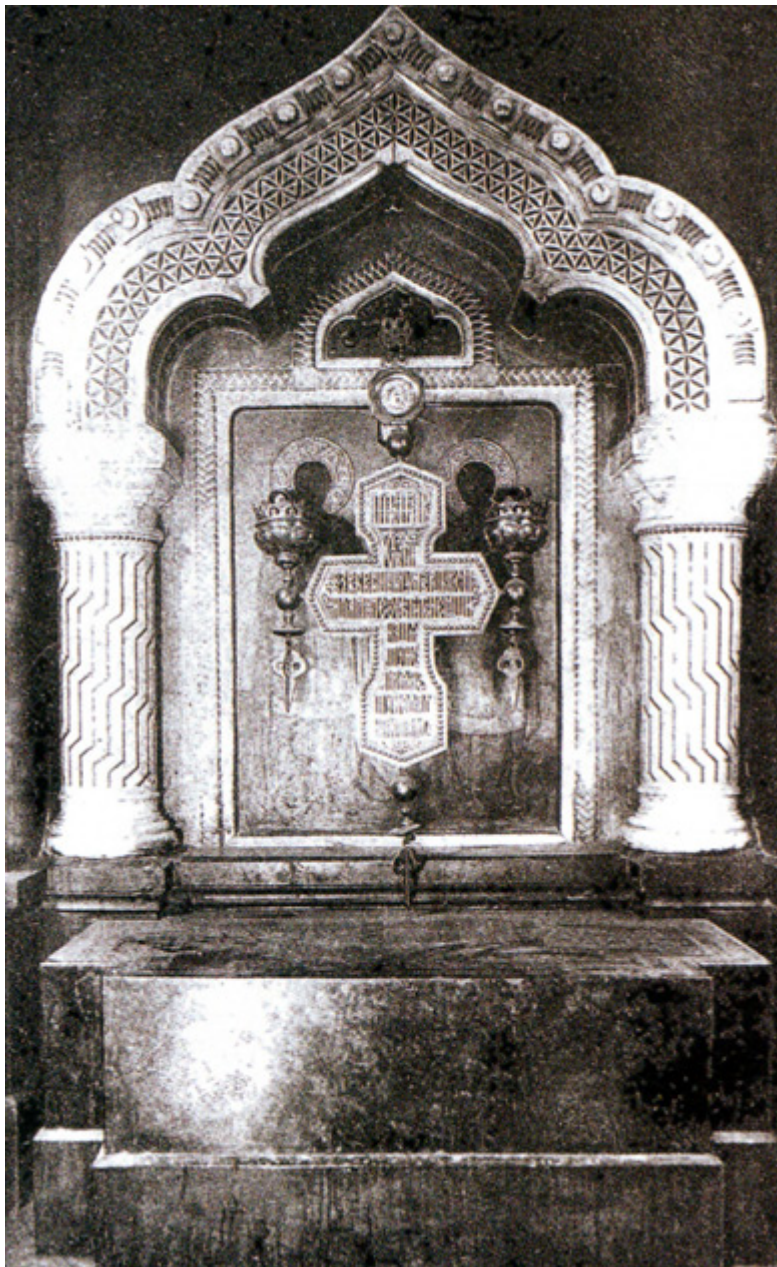
V neděli 1. (11. listopadu) se konala děkovná modlitba na Rudém náměstí poblíž popraviště. Moskvané spolu s milicemi Nižního Novgorodu a kozáky oslavili očistu hlavního města od cizích nájezdníků. Osvobození celé vlasti od polských a švédských útočníků bylo ještě daleko. Ale pevný základ pro tuto záležitost již byl položen díky práci knížete-vojvody Dmitrije Požarského a „vyvolené osoby celou zemí“ Kuzmy Minina.

I.P. Martoši. Památník Minin a Požarského na Rudém náměstí v Moskvě.

Postaven v roce 1818

Velké historické vítězství, které bylo vybojováno, obklopilo hrdiny „bitvy o Moskvu“ auru věčné slávy jako osvoboditelé Moskvy od Poláků v krutých dobách Času nesnází. Od těch let se princ Dmitrij Požarskij a měšťan Nižnij Novgorod Kuzma Minin stali pro Rusko symbolem nezištné služby vlasti, jejím národním hrdinům.

Hrobka Kuzmy Minina v hrobce katedrály Proměnění Páně v Nižním Novgorodském Kremlu se slovy Petra Velikého vytesanými do kamene - „Zde leží zachránce vlasti“. 1911

**Materiál zpracoval Výzkumný ústav (vojenská historie)
Vojenské akademie Generálního štábu
Ozbrojených sil Ruské federace**

[Verze pro tisk](#)